

Učni načrt

OSNOVNA ŠOLA

A decorative graphic on the left side of the page. It features several overlapping circles in shades of blue and pink. A prominent white spiral with pink concentric circles is positioned in the lower-left area. A large, semi-transparent pink circle is on the right side, partially behind the text.

SLOVENŠČINA

Učni načrt

OSNOVNA ŠOLA

SLOVENŠČINA kot drugi jezik

Dvojezična slovensko-madžarska osnovna šola
na narodno mešanem območju Prekmurja

OBVEZNI PREDMET (385 ur)

UČNI NAČRT

SLOVENŠČINA kot drugi jezik

Osnovna šola; Dvojezična slovensko-madžarska osnovna šola na narodno mešanem območju Prekmurja

Predmetna komisija:

Mojca Poznanovič Jezeršek, Zavod RS za šolstvo, predsednica
dr. **Martina Križaj Ortar**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, članica
dr. **Boža Krakar Vogel**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, članica
dr. **Tomo Virk**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, član
Mojca Cestnik, Osnovna šola Polzela, Polzela, članica
Milena Čuden, Osnovna šola Matije Čopa, Kranj, članica
mag. **Vida Gomivnik Thuma**, Zavod RS za šolstvo, članica
mag. **Mojca Honzak**, Osnovna šola Riharda Jakopiča, Ljubljana, članica
Mira Hedžet Krkač, Zavod RS za šolstvo, članica
Marija Končina, Splošna in strokovna gimnazija Lava, Celje, članica
Suzana Krvavica, Gimnazija Novo mesto, članica
Jelka Morato Vatovec, Osnovna šola Dante Alighieri, Izola, članica
mag. **Marta Novak**, Zavod RS za šolstvo, članica
Darinka Rosc Leskovec, Zavod RS za šolstvo, članica
Vesna Vlahovič, Gimnazija Antonio Sema, Portorož, članica
mag. **Sonja Zajc**, Zavod RS za šolstvo, članica
Stanislava Židan, Gimnazija Rudolfa Maistra, Kamnik, članica
mag. **Marija Žveglič**, Zavod RS za šolstvo, članica

Pri posodabljanju učnega načrta za slovenščino je Predmetna komisija za posodabljanje učnega načrta za slovenščino izhajala iz učnega načrta za predmet slovenščina v devetletni osnovni šoli iz leta 1998 in obstoječega učnega načrta za slovenščino kot drugi jezik v dvojezični slovensko-madžarski osnovni šoli na narodno mešanem območju v Prekmurju.

Avtorji:

Mojca Poznanovič Jezeršek, Zavod RS za šolstvo
dr. **Martina Križaj Ortar**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta
Mojca Cestnik, Osnovna šola Polzela, Polzela
Milena Čuden, Osnovna šola Matije Čopa, Kranj
mag. **Vida Gomivnik Thuma**, Zavod RS za šolstvo
mag. **Mojca Honzak**, Osnovna šola Riharda Jakopiča
Darinka Rosc Leskovec, Zavod RS za šolstvo
mag. **Marija Žveglič**, Zavod RS za šolstvo
dr. **Metka Kodigel**, dr. **Igor Saksida**, **Miha Mohor**, dr. **Marja Bešter Turk** in dr. **Martina Križaj Ortar**

Avtorici prilagoditev:

Irena Kumer, Zavod RS za šolstvo
Katarina Čahuk, Dvojezična osnovna šola Prosenjakovci

Recenzenti:

dr. **Marja Bešter Turk**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta
dr. **Sonja Pečjak**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
dr. **Igor Saksida**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

Izdala: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Igor Lukšič**

Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredila: **Nataša Purkat**

Jezikovni pregled: **Katja Križnik**

Oblikovanje: **Suzana Kogoj**

Prelom: **Kočevski tisk**

Ljubljana, 2009

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:811.163.6(0.034.2)

UČNI načrt. Slovenščina kot drugi jezik [Elektronski vir] : osnovna šola : dvojezična slovensko-madžarska osnovna šola na narodno mešanem območju Prekmurja / avtorice Mojca Poznanovič Jezeršek ... [et al.]. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2009

Način dostopa (URL):

http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_obvezni/Slovenscina_kot_drugi_jezik_Prekmurje_obvezni.pdf

ISBN 978-961-234-796-3 (Zavod RS za šolstvo)

1. Poznanovič, Mojca
244110592

KAZALO

1 OPREDELITEV PREDMETA	4
2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE	5
3 CILJI IN VSEBINE.....	7
3.1 Procesnociljni in vsebinski sklopi jezikovnega in književnega pouka	7
3.1.1 Prvo triletje	7
3.1.1.1 Jezikovni pouk	7
3.1.1.2 Književni pouk	12
4 PRIČAKOVANI REZULTATI	20
4.1 Pričakovani rezultati ob zaključku prvega triletja.....	20
4.1.1 Pričakovani rezultati 3. razreda, ki pomenijo napredovanje v naslednji razred	24
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE.....	25
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	26
6.1 Cilji in vsebine	26
6.1.1 Cilji	26
6.1.2 Vsebine.....	27
6.1.2.1 Jezikovni pouk	27
6.1.2.2 Književni pouk.....	27
6.2 Uresničevanje v praksi	28
6.2.1 Prvo triletje	28
7 VREDNOTENJE REZULTATOV.....	31
7.1 Delo z neumetnostnimi besedili (jezikovni pouk).....	31
7.2 Delo z umetnostnimi besedili (književni pouk)	32
8 PRILOGA	33

1 OPREDELITEV PREDMETA

Slovenščina kot materni/prvi jezik za večino učencev/učenk in kot drugi jezik/jezik okolja za pripadnike manjšin je ključni splošnoizobraževalni predmet v osnovni šoli. Učenci/učenke se pri njem usposabljaajo za učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem jeziku, razvijajo zavest o pomenu materinščine in slovenščine, o slovenščini kot državnem in uradnem jeziku, o njenem položaju v EU in o njeni izrazni razvitosti na vseh področjih javnega in zasebnega življenja.

Znanje in obvladovanje slovenščine učencu, katerega materinščina je madžarski jezik, omogoča spoznavanje kulture večinskega naroda in ga usmerja k temeljnim vrednotam sobivanja dveh narodov: sožitju, strpnosti in sodelovanju. Znanje slovenščine omogoča učencu, nato pa odraslemu vključitev v vse oblike življenja in delovanja znotraj dvojezičnega območja, po zaključku osnovne šole pa enakovredno vključitev v izobraževanje izven dvojezičnega območja ter uveljavljanje in uresničevanje vseh ostalih možnosti. Zaradi tega je slovenščina kot drugi jezik v predmetniku dvojezične slovensko-madžarske osnovne šole samo v 1. triletju, v 2. in 3. triletju pa poteka pouk slovenščine po učnem načrtu za slovenščino v enojezičnih šolah s slovenskim učnim jezikom. To pomeni, da se v pouk slovenščine kot drugega jezika vključujejo učenci, pri katerih poteka začetno opismenjevanje na ravni materinščine v madžarščini.

Cilji predmeta se uresničujejo z jezikovnim in književnim poukom v okviru štirih sporazumevalnih dejavnosti – poslušanja, branja, govorjenja in pisanja. Namen jezikovnega pouka je razviti sporazumevalno zmožnost, tj. praktično in ustvarjalno obvladovanje vseh štirih sporazumevalnih dejavnosti pa tudi jezikovnosistemskih osnov. Pri književnem pouku se učenci srečujejo z umetnostnimi/književnimi besedili ter tudi ob njih poleg sporazumevalne zmožnosti razvijajo doživljajsko, domišljiskoustvarjalno, vrednotenjsko in intelektualno zmožnost. Z zaznavanjem kulturnih, etičnih, duhovnih in drugih razsežnosti, ki jih premore besedna umetnost kot eden najuniverzalnejših civilizacijskih dosežkov, ki je za obstoj slovenstva še posebej pomemben, se utrjujejo kulturna, domovinska in državljanska vzgoja ter medkulturna in širša socialna zmožnost.

Takšen smisel in namen predmeta se ob udejanjanju ciljev pouka slovenščine na vseh stopnjah šolanja prilagaja spoznavnim zmožnostim oz. razvojni stopnji učencev. V prvem triletju se predmet s cilji, vsebinami in z dejavnostmi učencev tesno povezuje z drugimi predmeti – to velja tudi za t. i. začetno opismenjevanje, ki traja celo triletnje; učenci v tem obdobju poleg vstopanja v svet branja in pisanja opravljajo tudi druge dejavnosti, npr. sodelujejo v pogovorih, kritično sprejemajo oz. interpretirajo besedila, se (po)ustvarjalno odzivajo nanje ter razvijajo svojo poimenovalno, skladiščno, pravorečno, slogovno, metajezikovno zmožnost in zmožnost nebesednega sporazumevanja.

2 SPLOŠNI CILJI/ KOMPETENCE

Predmet slovenščina kot drugi jezik omogoča razvijanje osebne, narodne in državljske identitete ter ključnih zmožnosti vseživljenjskega učenja – predvsem sporazumevanje v slovenskem jeziku, socialno, estetsko, kulturno in medkulturno zmožnost, učenje učenja, digitalno pismenost, samoiniciativnost, kritičnost, ustvarjalnost, podjetnost ipd.

1. Učenci/učenke si oblikujejo pozitivno čustveno in razumsko razmerje do slovenskega jezika ter se zavedajo pomembne vloge slovenščine v svojem osebnem in družbenem življenju. Tako si oblikujejo jezikovno, narodno in državljsko zavest, ob tem pa tudi spoštovanje in strpnost do drugih jezikov in narodov ter si krepijo svojo medkulturno in socialno zmožnost.

2. Učenci/učenke razvijajo sporazumevalno zmožnost v slovenskem jeziku, tj. zmožnost sprejemanja in tvorjenja raznih besedil.

- Razmišljajoče in kritično sprejemajo raznovrstna neumetnostna besedila – iz njih pridobivajo novo znanje, tega pa uporabljajo v vsakdanjem življenju.
- Razmišljajoče in kritično sprejemajo umetnostna/književna besedila slovenskih in drugih avtorjev. Branje prepoznavajo kot užitek, prijetno doživetje. Stopajo v dialog s književnim besedilom in v dialog o književnem besedilu. Branje jim nudi možnost za širjenje obzorja ter spoznavanje svoje kulture in kulture drugih v evropskem kulturnem prostoru in širše. S spoznavanjem kultur in skupnih kulturnih vrednot gradijo strpen odnos do drugih in drugačnih. Tako razvijajo svojo socialno, kulturno in medkulturno zmožnost.
- Razvijajo pripravljenost za pogovarjanje in dopisovanje ter govorno nastopanje in pisanje; tako izražajo svoje znanje, misli, stališča, hotenja, čustva in izkušnje, se pogajajo, miroljubno rešujejo probleme v raznih življenjskih položajih in tvorijo praktičnosporazumevalna in (po) ustvarjalna besedila.
- Motivirani so za vse štiri sporazumevalne dejavnosti; zavedajo se, da jim te omogočajo spoznavanje sebe in sveta ter zadovoljevanje osnovnih čustvenih in družbenih potreb. Ob izkušnjah s temi dejavnostmi spoznavajo, da njihovo obvladovanje povečuje zmožnost delovanja v družbenem okolju ter spoznavanja in izražanja predmetnega, duhovnega in domišljjskega sveta. Tako se razvija njihova socialna, družbena in medkulturna zmožnost.
- Pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti ob dejavnem stiku z neumetnostnimi in umetnostnimi besedili s pomočjo digitalnih tehnologij varno, ustvarjalno in kritično pridobivajo ter uporabljajo podatke/informacije. Ozaveščajo in presojujejo možnost uporabe in zlorabe digitalnih tehnologij oz. pridobljenih informacij – razvijajo svojo digitalno zmožnost.

- 3. Učenci/učenke ohranjajo in razvijajo pozitivni odnos do branja neumetnostnih in umetnostnih besedil.** Stik z besedili je zanje potreba in vrednota, zato tudi v prostem času berejo/poslušajo besedila (*objavljena v raznih medijih*), obiskujejo knjižnico, filmske in gledališke predstave, literarne prireditve ipd.
- 4. Učenci/učenke razvijajo t. i. gradnike sporazumevalne zmožnosti, tj. jezikovno zmožnost (poimenovalno, upovedovalno, pravorečno in pravopisno), slogovno zmožnost, zmožnost nebesednega sporazumevanja in v omejenem obsegu tudi metajezikovno zmožnost.**
- 5. Učenci/učenke ob sprejemanju umetnostnih/književnih besedil poleg razvijanja sporazumevalne zmožnosti pridobivajo tudi književno znanje.** Umeščanje besedil v časovni in kulturni kontekst ter pridobivanje osnovnega literarnoteoretskega znanja jim omogoča globlje doživljanje, razumevanje in vrednotenje umetnostnih besedil.

3 CILJI IN VSEBINE

Vsebine jezikovnega in književnega pouka so razdeljene na vsebinske sklope s procesnorazvojnimi cilji (po triletjih). Pri razporeditvi vsebin in ciljev po sklopih je upoštevano priporočeno razmerje med splošnimi in posebnimi znanji v razmerju 70 : 30. Splošna znanja so namenjena vsem učencem/učenkam in jih mora učitelj/učiteljica obvezno obravnavati, posebna znanja pa so dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učitelj/učiteljica lahko obravnava po lastni presoji glede na zmožnosti in interese svojih učencev/učenk. Splošna znanja so zapisana pokončno, posebna znanja *poševno*. Izbirne vsebine pri jezikovnem pouku so zapisane **krepko**, pri književnem pouku pa je izbirnost izpostavljena tudi v uvodnem zapisu pred cilji (npr. pri pisanju, govornih nastopih). Pri pouku književnosti so s poševnim tiskom zapisana tudi predlagana književna besedila za doseganje ciljev.

3.1 Procesnocijljni in vsebinski sklopi jezikovnega in književnega pouka

3.1.1 Prvo triletje

3.1.1.1 Jezikovni pouk

OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O JEZIKU, NARODU IN DRŽAVI

Učenci/učenke sodelujejo v vodenih pogovorih:

- o rabi in vlogah jezika,
- o vrstah jezikov,
- posebnem položaju slovenščine v Republiki Sloveniji in o svojem odnosu do slovenščine kot drugega jezika/jezika okolja v Republiki Sloveniji,
- svojem prvem/maternem jeziku ter o svojem odnosu do prvega/maternega jezika, do slovenščine in do drugih jezikov,
- rabi knjižnega in neknjižnega jezika,
- tujih jezikov in o vzrokih za učenje tujih jezikov,
- spoznavnih, duševnostnih in pragmatičnih prednostih prvega/maternega jezika pred tujim jezikom.

Učenci/učenke predstavijo sošolcem svoj prvi jezik ter povedo, v katerih okoliščinah ga uporabljajo.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI POGOVARJANJA

Učenci/učenke sodelujejo v vodenih pogovorih o pogovarjanju in utrjujejo načela vljudnega pogovarjanja, ki so jih spoznali pri prvem/maternem jeziku.

V igri vlog sodelujejo v naslednjih vrstah pogovorov:

- osebni pogovor družbeno enakovrednih sogovorcev (npr. sošolcev/prijateljev ...),
- osebni pogovor družbeno neenakovrednih sogovorcev (npr. učenca in ravnatelja ...),
- telefonski pogovor družbeno enakovrednih sogovorcev,
- telefonski pogovor družbeno neenakovrednih sogovorcev.

Pred pogovorom se pripravijo nanj.

Med pogovorom skušajo čim bolj upoštevati načela vljudnega pogovarjanja.

Po pogovoru sodelujejo v pogovoru o njem:

- razčlenjujejo in vrednotijo pogovor,
- predstavljajo svoje občutke,
- vrednotijo svojo zmožnost pogovarjanja.

Razvijanje zmožnosti poslušanja enogovornih neumetnostnih besedil

Učenci/učenke pred poslušanjem (in gledanjem) prvega besedila sodelujejo v vodenem pogovoru o poslušanju. Poslušajo (in gledajo) svoji starosti in razviti sporazumevalni zmožnosti ustrezna kratka enogovorna neumetnostna besedila (objavljena v raznih medijih), in sicer:

- pripovedi iz življenja **vrstnikov/znanih osebnosti**,
- novice **o aktualnih/zanimivih** dogodkih,
- opisovalna besedila, povezana s temami spoznavanja okolja (npr. opis osebe, njenega **delovnika/tedna**, živali, predmeta, prostora, zgradbe, poti).

Pred poslušanjem (in gledanjem) se po predhodno usvojenem besedišču pripravijo nanj.

Med poslušanjem skušajo biti pozorni na pomensko in izrazno stran besedila; besedilo poslušajo (in gledajo) večkrat.

Po poslušanju sodelujejo v pogovoru o poslušanem besedilu:

- **ob učiteljevih vprašanjih** razčlenjujejo, obnovijo in vrednotijo poslušano besedilo,
- predstavljajo svoje doživljanje besedila in poslušanja,
- vrednotijo svojo zmožnost kritičnega poslušanja (in gledanja) enogovornih neumetnostnih besedil,
- se pripravijo na tvorjenje podobnega besedila (če je to načrtovano v sklopu Razvijanje zmožnosti govornega nastopanja).

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI GOVORNEGA NASTOPANJA

Učenci/učenke sodelujejo v vodenih pogovorih o govornem nastopanju – tako spoznavajo in usvajajo načela učinkovitega govornega nastopanja. Pridobivajo si zaupanje do novega okolja in razvijajo pripravljenost za govorno nastopanje pred skupino/razredom; po želji spontano govorno nastopajo pred skupino/razredom.

Govorno nastopajo z vnaprej napovedano temo, in sicer tako, da sprva ob učiteljevih vprašanjih (in ob slikovnem gradivu/drugih ponazorilih), nato pa čim bolj samostojno (in ob zgledovanju po podobnem poslušanem besedilu):

- pripovedujejo o tem, kar so **doživeli/videli**,
- predstavljajo svoje načrte za dani **dan/konec tedna/počitnice**,
- obnavljajo **knjigo/risanko/film**,
- opisujejo **sebe/drugo osebo, svoj delovnik/delovnik druge osebe, igračo/predmet**, žival, prostor, zgradbo, **svojo pot v šolo/katero drugo pot**.

Pred govornim nastopom se v šoli pripravljajo po učiteljevih navodilih za govorni nastop.

Med govornim nastopom skušajo čim bolj upoštevati načela učinkovitega govornega nastopanja.

Po govornem nastopu sodelujejo v pogovoru o njem:

- poslušajo mnenja sošolcev in izražajo svoje (ne)strinjanje z njimi,
- predstavljajo svoje občutke,
- vrednotijo svojo zmožnost govornega nastopanja.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI BRANJA IN PISANJA NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Učenci/učenke sodelujejo v vodenih pogovorih o branju in pisanju – tako spoznavajo vlogo in pomen branja in pisanja v vsakdanjem življenju ter razvijajo motivacijo za ti dve sporazumevalni dejavnosti.

Učenci/učenke vstopajo v svet branja in pisanja postopoma, sistematično in individualizirano, in to skozi celo prvo triletno – glede na svoje predznanje branja/pisanja ter razvite veščine, spretnosti in zmožnosti v prvem/maternem jeziku prehajajo skozi naslednje tri faze oz. dejavnosti začetnega opismenjevanja (zato učitelj na začetku triletja in tudi sproti pri vsakem učencu preverja razvitost za branje/pisanje potrebnih veščin, spretnosti in zmožnosti, nato pa za vsakega učenca izdelava individualni načrt razvijanja zmožnosti branja in pisanja):

1) Sistematično razvijajo predopismenjevalne zmožnosti, tj.:

- vadijo vidno razločevanje črk, ki jih v prvem/maternem jeziku niso spoznali,
- vadijo slušno razločevanje in razčlenjevanje znakov, glasov, sklopov, značilnih za slovenščino: č, ž, š, s, a, nj, lj,
- vadijo orientacijo na telesu, v prostoru in na papirju, pravilno držo telesa in pisala ipd.

2) Če imajo oz. potem ko imajo ustrezno razvite predopismenjevalne zmožnosti, sistematično razvijajo tehniko branja in pisanja (najprej s tiskanimi črkami, nato s pisanimi), tj.:

- učijo se pisanja s tiskanimi črkami, značilnimi za slovenščino, in ga vadijo,
- vadijo branje daljših in manj znanih besed z zlogovanjem,
- posebej vadijo branje črk e, o, a, l, r, v,
- vadijo glasno branje besed, enostavnih povedi oz. kratkih preprostih besedil, napisanih s tiskanimi črkami,
- učijo se pisanja s pisanimi črkami, ki se v slovenščini razlikujejo od zapisa v madžarščini (č, z, š, s, a), in ga vadijo,
- vadijo glasno branje kratkih preprostih besedil, napisanih s pisanimi črkami.

3) Če imajo oz. potem ko imajo ustrezno usvojeno tehniko branja in pisanja, sistematično razvijajo zmožnost branja z razumevanjem in zmožnost pisanja preprostih besedil, tj.:

- tiho oz. šepetajoče berejo krajša, svoji starosti ustrezna besedila (objavljena v raznih medijih), in sicer:
 - neuradna zasebna povezovalna in pozivna besedila (npr. pozdrav na razglednici, voščilo, čestitko, vabilo),
 - sezname (npr. urnik, kazalo),
 - novice **o aktualnih/zanimivih** dogodkih,
 - pripovedi iz življenja **vrstnikov/znanih osebnosti**,
 - opisovalna besedila, povezana s temami spoznavanja okolja (npr. opis osebe in njenega delovnika, opis prostora, zgradbe, poti).

Pred branjem se pripravijo nanj.

Med branjem skušajo biti pozorni predvsem na pomensko stran besedila; če je potrebno, besedilo berejo večkrat.

Po branju sodelujejo v pogovoru o prebranem besedilu:

- razčlenjujejo, obnovijo in vrednotijo prebrano besedilo,
- predstavljajo svoje doživljanje besedila in branja,
- vrednotijo svojo zmožnost branja enogovornih neumetnostnih besedil,
- se pripravijo na pisanje podobnega besedila (če je to načrtovano v naslednji točki);
- tvorijo kratka in preprosta zapisana besedila, in sicer tako, da:
 - pisno odgovarjajo na učiteljeva vprašanja o sebi, o svojem okolju, o tem, kar so **doživeli/videli/slišali**;
 - po prebranem zgledu pišejo podobno besedilo (npr. neuradni pozdrav na razglednici, neuradno voščilo, čestitko ali vabilo, opis osebe in njenega delovnika, opis prostora, zgradbe in poti, pripoved iz svojega življenja) – pri tem posnemajo značilno zgradbo dane besedilne vrste.

Pred pisanjem se pripravijo nanj.

Med pisanjem pazijo na ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost besedila ter na čitljivost in estetskost zapisa.

Po pisanju:

- primerjajo svoja besedila, jih presojujejo in izboljšujejo,
- predstavljajo svoje občutke.

RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI TER ZMOŽNOSTI NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA (ZA IZBOLJŠANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI)

Učenci/učenke razvijajo POIMENOVALNO ZMOŽNOST:

- pred sprejemanjem besedil ali po njem predstavijo pomen dane besede/besedne zveze iz besedila,
- poimenujejo bitja/predmete ... v svoji okolici/na sliki ...,
- k danim besedam dodajajo besede istega tematskega polja, besede z nasprotnim, enakim/podobnim, ožjim ali širšim pomenom,
- po analogiji tvorijo manjšalnice/ljubkovalnice, ženski par moškemu, samostalniške izpeljanke za živega in neživega vršilca dejanja ter za dejanje in za prostor dejanja, pridevniške izpeljanke za svojino in za snovnost ipd.

Učenci/učenke razvijajo SKLADENJSKO ZMOŽNOST:

- po sprejemanju besedila predstavijo pomen dane povedi/zveze povedi iz besedila,
- opazujejo bitja/predmete (na sliki), njihovo količino, položaj in premikanje ter primerjajo stopnjo iste lastnosti; svoje ugotovitve izražajo v povedih in pri tem vadijo:
 - izražanje količine z glavnimi števnikami oz. s prislovi mere ter rabo pravilne oblike samostalnika in povedka ob količinskih izrazih,
 - rabo pravilnih predlogov in pravilne oblike samostalnika za predlogom,
 - rabo pravilnih krajevnih vprašalnih prislovov,
 - stopnjevanje pridevnikov z obrazili (namesto opisnega stopnjevanja);
- opazujejo dogodek (oz. slike dejanj istega dogodka) ter razvrščajo njegova dejanja glede na čas sporočanja in glede na njihovo zaporedje; svoje ugotovitve izražajo v povedih in pri tem vadijo:
 - rabo časovnih prislovov zdaj/prej/potem in glagolskih časovnih oblik,
 - rabo časovnih prislovov najprej/potem/nazadnje,
 - rabo veznika ko;
- v povedih odpravljajo »kritična mesta« v svojem praktičnem obvladanju slovnice. (npr. v izražanju spola, v sklanjanju, v tvorjenju glagolskih časovnih in naklonskih oblik ipd.).

Učenci/učenke razvijajo PRAVOREČNO ZMOŽNOST:

- vadijo razločno in naravno govorjenje (npr. vezani izgovor nezložnih predlogov) ter se postopoma navajajo na zorno izreko,
- vadijo »težje prvine« zborne izreke in odpravljajo vnašanje neknjižnih glasovnih, naglasnih in intonacijskih prvin v svojo zorno izreko,
- skušajo med govornim nastopanjem in med pogovarjanjem z učiteljem govoriti čim bolj knjižno.

Učenci/učenke razvijajo PRAVOPIŠNO ZMOŽNOST – postopoma, sistematično in individualizirano spoznavajo, usvajajo in utrjujejo:

- zapis »nekritičnih glasov«,
- zapis »kritičnih glasov« (npr. polglasnika s črko e ter u in nezvočnikov na koncu in sredi besede),
- ločeno pisanje predlogov in nikalnice pred glagoli,
- rabo velike začetnice na začetku povedi,
- rabo velike začetnice v lastnih imenih bitij,
- rabo velike začetnice v bližnjih zemljepisnih lastnih imenih,
- rabo velike začetnice v svojilnih pridevnikih, izpeljanih iz lastnih imen bitij,
- rabo končnih ločil (pike, vprašaja, klicaja),
- rabo vejice pri naštevanju,
- številčni zapis glavnih in vrstilni števniki (do 100).

Učenci/učenke razvijajo SLOGOVNO ZMOŽNOST:

- izrekajo isto govorno dejanje (npr. ogovarjanje osebe, pozdravljanje, pozivanje, zahvaljevanje,
- opravičevanje) na razne načine, nato pa za vsak izrek povedo, v katerih okoliščinah bi ga lahko uporabili, ter vrednotijo njegovo vljudnost,
- vrednotijo vljudnost danih izrekov in jih (po potrebi) zamenjajo z vljudnejšimi,
- razčlenjujejo dane okoliščine sporočanja in uporabijo ustrezen izrek.

Učenci/učenke razvijajo ZMOŽNOST NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA:

- opazujejo nebesedna sporočila (npr. ilustracije, slike, fotografije, piktograme, kretnje, mimiko, držo telesa) in prepoznavajo njihovo vlogo,
- tvorijo nebesedna sporočila (npr. slike, piktograme), predstavljajo jih sošolcem, jih primerjajo z drugimi, presojujejo in izboljšujejo,
- opazujejo nebesedne zvočne spremljevalce govorjenja (npr. intonacijo, glasnost, hitrost), prepoznavajo njihovo vlogo in presojujejo njihovo ustreznost.

Učenci/učenke med razvijanjem vsake od navedenih zmožnosti presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na to svojo zmožnost.

RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI

Učenci/učenke ob opazovanju, razčlenjevanju, razvrščanju in vrednotenju jezikov, sporazumevalnih dejavnosti, besedil, povedi in besed spoznavajo naslednje jezikoslovne izraze ter jih razumejo in uporabljajo:

- prvi/materni in tuji jezik,
- knjižni in neknjižni jezik,
- državni jezik,
- besedilo, poved, beseda, glas, črka,
- velika in mala začetnica,
- pika, vprašaj, klicaj, vejica,
- pozdrav, voščilo, čestitka, vabilo.

3.1.1.2 Razvijanje recepcijske zmožnosti z branjem, poslušanjem (gledanjem uprizoritev) umetnostnih besedil in govorjenjem, pisanjem o njih

1.	2.	3.
1 KNJIŽEVNA BESEDILA		
Učenci/učenke poslušajo/berejo svoji starosti primerna književna besedila in govorijo/pišejo o njih. Spoznavajo v učnem načrtu predlagana besedila oz. druga besedila po izbiri učitelja in učencev. Razvijajo zmožnost sprejemanja književnih besedil/recepcijsko zmožnost – doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnih besedil: • prepoznavajo govorni položaj poslušanja/branja književnih besedil in pripravijo ustrezen model odzivanja; • pripravijo se na ustvarjalni dialog z besedilom, tako da se npr. spomnijo dogodkov iz svojega življenja/doživetij v resničnosti in čustev, ki so jih spremljala (oblikujejo obzorje pričakovanj, kar izvira iz zunajliterarne in medbesedilne izkušnosti);		

- izražajo in primerjajo svoje doživetje, čustva, predstave in misli, ki se jim vzbudijo ob poslušanju/branju;
- zaznajo/ugotavljajo razlike v doživljanju in razumevanju istega besedila in različnost na ravni opazanja sestavin besedila; ob ponovnem branju/poslušanju zaznavajo sprva prezrte/preslišane sestavine besedila;
- govorijo o razlogih, zaradi katerih so kaj izpostavili kot pomembno oz. povedo, zakaj se jim zdi pomembno;
- ob ponovnem poslušanju/branju besedila in pogovoru o njem poglobljajo prvotno doživetje in razumevanje ter izražajo mnenje o besedilu (vrednotenje – predvsem govorno, tretješolci tudi pisno);
- posamezna besedila tudi medbesedilno primerjajo in vrednotijo (ustrezno razvojni stopnji, medbesedilni izkušnosti in spoznavnim zmožnostim učenca).

KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE

Učenci/učenke si ob imenu književne zvrsti/vrste oz. po poslušanju nekaj verzov/povedi priključijo v spomin svoje literarnoestetske izkušnje s to književno zvrstjo/vrsto. Na podlagi tega oblikujejo svoje pričakovanje.

V šolski interpretaciji opazujejo posamezne prvine besedila in delna »spoznanja« povezujejo v odzive na celotno besedilo.

1. Poezija

Učenci poslušajo/berejo pesem, jo doživljajo, opazujejo, izražajo razumevanje in vrednotijo.

- Ob koncu triletja zvok besede in zvočno slikanje (onomatopoijsko/podobnoglasje) povezujejo s podobami, ki jih vzbuja besedilo.
- Poslušajo pesem; sami poskušajo prebrati znano pesem.
- Po poslušanju kratke neznane pesmi sami tiho/poltiho berejo to pesem.
- Najdejo naslov pesmi in ga povežejo z besedilom (prepoznajo naslov kot del besedila).

Npr. N. Maurer: Kupčija

- Opazujejo pesem in zaznavajo kitico kot zgradbeno in pomensko enoto.
- *Izražajo svoje razumevanje pesmi in ga primerjajo z razumevanjem sošolcev; ob ponovnem branju poglobljajo razumevanje.*
- Zaznavajo in doživljajo zvočnost pesmi.
- Zaznavajo ritem pesmi in ga povezujejo z njeno sporočilnostjo.
- Zaznavajo rimo.

Npr. Z. Majhen: Rišemo

Npr. N. Maurer: V šolo

Npr. N. Grafenauer: Sam

- Ob koncu triletja zvok besede in zvočno slikanje (onomatopoijsko/podobnoglasje) povezujejo s podobami, ki jih vzbuja besedilo.

Npr. I. Gruden: Pesmica o čričku

Npr. S. Kosovel: Burja

Npr. N. Grafenauer: Kokosenzacija

Npr. Rudolf: Huda mravlja

Npr. J. Stritar: Žabja svatba

- Ob koncu triletja zaznajo rimo kot zvočni lik ter po poslušanju ponovijo rimane dvojice besed.

Npr. M. Rainer: Žabeceda

- Ustrezno se odzovejo na čustvene sestavine besedila (vesela, žalostna pesem).

Npr. V. Jeraj: *Uspavanka*

Npr. S. Kosovel: *Kje?*

Npr. F. Milčinski: *Kekčeva pesem*

- Ob poslušanju razvijajo asociativne zmožnosti: iščejo tematsko (osrednjo) besedo ter nizajo svoje asociacije ob taki besedi.

Npr. A. Černež: *Bele snežinke*

Npr. D. Radovič: *Malim so všeč*

Npr. K. Kovič: *Zlata ladja*

- Ob koncu triletja zaznavajo rabo čustveno obarvanih besed v pesmi.

Npr. S. Kosovel: *Sonček boža tačice*

- Ob koncu triletja razlikujejo pomensko podobne besede in pojasnjujejo pomen manj običajnih besed v pesmi.

Npr. N. Grafenauer: *Pravljica*

2. Proza

Učenci poslušajo/berejo prozo, jo doživljajo, opazujejo, razumevajo in vrednotijo.

1.
 - Poslušajo zgodbo ob znani slikanici.
 - Sami skušajo »brati« zgodbo ob znani slikanici, »berejo« ilustracije in posamezne dele besedila ter pesmi.

2.
 - Ob vnovičnem poslušanju glasnega branja odraslih »berejo« dele pravljic, ki jih poznajo iz madžarščine.
 - Po poslušanju berejo književno besedilo. *Tiho (poltiho) berejo še neznano krajše besedilo (slikanico).*
 - Berejo:
 - bogato ilustrirane pravljice,
 - pravljice, ki jih že poznajo,
 - dvodelne in tridelne pravljice, tj. take, v katerih se dogajanje dvakrat/trikrat ponovi.

3.
 - Zbrano berejo daljša besedila.

- Spoznavajo in opazujejo razlike med svetom, v katerem živijo, in domišljjskim svetom v književnem besedilu.
- Pravljico prepoznavajo po naslednjih prvinah: formalni začetek in konec, preteklik, za pravljico značilni pripovedni ton.
- Ob koncu triletja:
 - prepoznavajo za pravljico značilne književne osebe, čudeže in pravljичno dogajanje, nedoločenost kraja in časa dogajanja,
 - v tretjem razredu ločujejo pravljico in pripoved (besedilni svet je/ni oblikovan v skladu z zakonitostmi realnega sveta).

Npr. Grimm: *Rdeča kapica*

Npr. Grimm: *Pepelka*

Npr. E. Peroci: *Moj dežnik je lahko balon*

Npr. L. Kovačič: *Tejko zida hišo*

2.1 Književna oseba – razvijajo zmožnost predstavljanja, vživljanja v osebo, »poistovetenja« z njo in privzemanja vloge osebe:

- Spomnijo se, kako so si književno osebo ob poslušanju besedila predstavljali; ob branju dopolnijo čutnodomisljjsko predstavo te književne osebe.

1.	• Poiščejo podobnosti med književno osebo in seboj. Razmišljajo, kako bi ravnali sami, če bi bili v podobnem položaju kot književna oseba.
2.	• Opazujejo, v čem se oseba, ki jim je v veliki meri podobna, od njih razlikuje (ravnanje, čustva).
3.	• Zmožni so se živeti v književno osebo, ki je sicer drugačna od njih, a jim je še vedno zelo podobna.
• Prepoznajo glavno književno osebo. • Prepoznajo »dobre« in »slabe« književne osebe in povedo, zakaj se jim zdijo take. • Zaznavajo tiste motive za ravnanje književnih oseb, ki jih poznajo iz lastne izkušnje. • Ob koncu triletja: – razlagajo tiste motive za ravnanje književne osebe, ki jih poznajo iz izkušenskega sveta, – ločujejo dve skupini motivov za ravnanje književne osebe (»dobra« : »slaba« oseba). • Ob koncu triletja: – upovedujejo čutnodomišljjske predstave književnih oseb, po ponovnem branju jih primerjajo in nadgrajujejo (upoštevajo podatke iz književnega besedila); – upovedujejo čustva in razpoloženja književnih oseb, ugotovitve utemeljujejo s podatki iz besedila.	
1.	• Narišejo svojo čutnodomišljjsko predstavo književne osebe.
2.	• Čutnodomišljjsko predstavo književne osebe izrazijo s kombinacijo risbe in zapisa.
3.	• S kombinacijo risbe in zapisa (npr. strip) postopoma upovedujejo motivacijo za ravnanje književnih oseb.
2.2 Književni prostor in čas – razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja. • Spomnijo se, kako so si predstavljali dogajalni prostor/čas ob poslušanju besedila; ob branju in ponovnem branju dopolnjujejo čutnodomišljjsko predstavo dogajalnega prostora/časa. • Izražajo predstavo književnega prostora v obravnavanem književnem besedilu (risba/zapis) in svojo predstavo primerjajo s predstavami sošolcev; ob ponovnem branju svojo predstavo dopolnjujejo. • Ločujejo realni in domišljjski svet, razlikujejo pravljčni in realistični dogajalni prostor. • Ob koncu triletja: – prepoznajo dva časa: nekoč in danes; – dogajalni čas prepoznajo tudi iz posrednih besedilnih signalov (npr. kočija, goldinar). • Pri upovedovanju ločujejo dogajanje: – v preteklosti (nekoč – pravljica), – v sedanjosti (danes – aktualnost dogajanja).	
2.3 Dogajanje in tema – razvijajo zmožnost razumevanja. • Zaznavajo in doživljajo posamezne dogodke v književnem besedilu kot zaokrožene celote. Sledijo zaporednemu toku dogodkov. Dogajanje povezujejo s svojimi izkušnjami. • Dogodke iz književnega besedila razvrščajo (vzročno-posledično, časovno). • Ob vodenih vprašanjih obnavljajo zgodbo/književno besedilo. • Obnavljajo zgodbo tako, da dogajanje prikazujejo s pomočjo sličic/niza sličic oz. s kombinacijo sličic in zapisa. • Z učiteljevo pomočjo upovedujejo temo/sporočilo besedila.	

2.4 **Avtor in pripovedovalec** – razumejo, da avtor besedila ni tisti, ki jim ga pripoveduje (učitelj ...).

2 GLEDALIŠČE, RADIJSKA IGRA IN FILM

Gledališka/lutkovna predstava

Učenci/učenke si ogledajo gledališko/lutkovno predstavo (lahko tudi na videoposnetku).

Neposredno po ogledu izražajo svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje predstave.

Primerjajo že znano pravljico in predstavo po literarni predlogi (spoznavajo značilnosti književnosti in gledališča).

Radijska igra

- Poslušajo radijsko igro; po poslušanju izražajo doživljanje, razumevanje in vrednotenje.
- Oblikujejo čutnodomišljijске predstave oseb na podlagi posebnosti njihovega govora in zvočne opreme radijskega besedila.

*Npr. S. Makarovič: Volk in sedem
kozličkov*

Npr. F. Milčinski: Zvezdica Zaspanka

Npr. F. Puntar: A

Risanka

- Ogledajo si risanko in primerjajo svoje razumevanje zgodbe z razumevanjem sošolcev.

Filmska predstava

- Ogledajo si otroški film; izražajo doživljanje, razumevanje in vrednotenje.
- Če je film posnet po literarni predlogi, govorijo o podobnostih in razlikah med besedilom in filmom.
- Spoznavajo razlike med risanko in filmom; spoznavajo posebnosti medijev.

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI S TVORJENJEM/(PO)USTVARJANJEM OB UMETNOSTNIH BESEDILIH (PISANJE/INTERPRETATIVNO BRANJE/GOVORJENJE)

Učenci/učenke ustvarjanje književnega besedila prepoznajo kot poseben položaj, kar zaznajo v procesu tvorjenja (po)ustvarjalnega besedila, ko sami oblikujejo besedilni svet ter se pri tem opirajo na svoje (medbesedilne) izkušnje in znanje.

Razvijajo recepcijsko zmožnost (doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnih besedil), tako da se govorno (po)ustvarjalno in »strokovno« (govorni nastopi) odzivajo na književna besedila oz. pišejo (po)ustvarjalna besedila, ki vključujejo prvine umetnostnega jezika.

1. GOVORJENJE/PISANJE

KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE

Zmožnost govorjenja/pisanja o književnih zvrsteh učenci/učenke razvijajo s tvorjenjem/(po)ustvarjanjem besedil in z izražanjem mnenja o (doživljanju/razumevanju) posameznih književnih besedilih.

Poezija

- Ustvarjajo zvoke z jezikovnimi in nejezikovnimi sredstvi.
- Ob koncu triletja tvorijo zvočne nize, prepoznavajo in posnemajo izrazite vzorce iz pesmi, po vzorcu tvorijo onomatopoiijo/podobnoglasje.
 - Na začetku triletja razvijajo občutek za zvočnost jezika tako, da iščejo besedne dvojice, ki se rimajo.
- Ob koncu triletja skušajo tvoriti enokitične pesmi.
- Tvorijo sopomenske nize (nevtralna in zaznamovana raba).
 - Izmišljajo si nove besede (tudi nesmiselnice); besede daljšajo in krajšajo.
- Ob koncu triletja nizajo prilastke ob tematskem jedru in tako razvijajo zmožnost razumevanja besednih zvez.
- Zapisujejo asociacije ob besedi (tematski besedni asociogram).

Proza

- Razvijajo zmožnost življenja v osebo, »poistovetenja« z njo/privzemanja vloge književne osebe:
 - upovedujejo domišljijske svetove, *tako da postavijo sami sebe za osrednjo književno osebo oziroma o književni osebi govorijo in pišejo kot o sebi.*

1. • Narišejo književno osebo iz lastnega besedila.
2. • Čutnodomisljijsko predstavo književne osebe iz lastnega besedila izrazijo s kombinacijo risbe in zapisa.

- Razvijajo zmožnost razumevanja in prepoznavanja književnih zvrsti/vrst – upoštevanje žanrskih določil pripovednih vrst:
 - Tvorijo pravljice in pri tem upoštevajo značilnosti literarne vrste.
 - Na začetku triletja »pišejo« pravljice tako, da nizajo sličice, ki upodabljajo dogajanje.
 - Kasneje kombinirajo sliko in besedo (izdelujejo slikanice).

Dramatika

- Dramatizirajo pravljico; izdelajo lutke.
Npr. Grimm: Rdeča kapica
- V skupini dramatizirajo pesem ali prozno besedilo.
Npr. Ruska pravljica

Npr. G. Vitez: Zrcalce

Npr. H. C. Andersen: Grdi raček

2. GLASNO INTERPRETATIVNO BRANJE KNJIŽEVNIH BESEDIL

Učenci/učenke se pripravijo na glasno branje in glasno berejo književno besedilo. Pri tem z glasom (so)oblikujejo besedilno stvarnost ter tako posredno izražajo svoje literarnoestetsko doživetje, razvijajo motivacijo za literarnoestetsko doživetje, razvijajo čutnodomišljijske predstavne zmožnosti in poglobljajo literarnoestetsko doživetje.

Glasno berejo pesmi, prozo in dramatiko:

- Berejo pesmi; s posebej oblikovanim govorom izražajo razpoloženje (doživeto recitirajo).
- Pri pripovedovanju/branju pravljic uporabljajo poseben način govora, t. i. »pravljичni ton«.
- Pri pripovedovanju/branju pripovedi s posebej oblikovanim govorom označijo osebe.
- Samostojno berejo krajše dramsko besedilo po vlogah.
- Za dramsko osebo poiščejo primeren glas in ga spreminjajo glede na spreminjajoče se lastnosti oseb.
- Ob branju krajšega dramskega prizora razlikujejo navedbo osebe od njenega dramskega govora.
- V razredu uprizorijo dramsko besedilo.

3. GOVORNI NASTOPI

Učenci/učenke ob koncu triletja opravijo samostojni govorni nastop. Z učiteljevo pomočjo izberejo temo ter jo predstavijo sošolcem in učitelju; pri tem prosto in čim bolj naravno govorijo. Upoštevajo jezikovno pravilnost in ustreznost (knjižni jezik); pazijo na zvočne in tudi vidne prvine govora. (Strategije in načela učinkovitega govornega nastopanja so spoznali in usvojili pri jezikovnem pouku.)

Samostojno govorijo (izbirno) o svojih bralnih izkušnjah ali pa predstavijo svoje (po)ustvarjalno besedilo.

• Predstavijo svojo bralno izkušnjo:

- Obnovijo krajše znano književno besedilo (lahko si pomagajo s slikovnim gradivom oz. z drugimi, tudi digitalnimi, pomagali, ki jih ustrezno uporabijo); pojasnijo, zakaj so se odločili za izbrano besedilo (Npr. Moja najljubša knjiga).
- Vživljajo se v književno osebo, upovedujejo svojo čutnodomišljijsko predstavo te osebe, njeno razpoloženje in mnenje o ravnanju (Npr. Moja najljubša književna oseba/Jaz – izbrana književna oseba).
- Deklamirajo/recitirajo pesem in predstavijo ustvarjalca/pesniško zbirko ipd.

• Predstavijo svoje (po)ustvarjalno besedilo:

- Predstavijo pravljico z drugačnim koncem ipd.
- Preberejo izvirno pesemsko besedilo; *branje dopolnijo s pojasnilom, zakaj so pesem napisali oz. povedo kaj o književnem delu, ki jih je k temu vzpodbudilo ipd.*

PRIDOBIVANJE LITERARNOVEDNEGA ZNANJA

1.

2.

3.

Učenci/učenke ob razvijanju zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil razumejo in uporabljajo naslednje izraze:

- pesem, pravljica,
- naslov,
- pesnik/pisatelj,
- ilustrator.

- kitica,
- igralec,
- oder, igra (lutkovna).

- odlomek,
- pripoved,
- književna oseba.

4 PRIČAKOVANI REZULTATI

4.1 Pričakovani rezultati ob zaključku prvega triletja

A. Jezikovni pouk

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zavest o jeziku, narodu in državi.** Pokaže jo tako, da:
 - poimenuje svoj prvi/materni jezik,
 - poimenuje svoj drugi jezik/jezik okolja ter predstavi svoj odnos do tega jezika in njegov položaj v Sloveniji,
 - predstavi okoliščine za rabo knjižnega in neknjižnega jezika.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost pogovarjanja.** Pokaže jo tako, da:
 - v igri vlog sodeluje v tistih vrstah pogovorov, ki so navedene v tem učnem načrtu,
 - razčlenjuje in vrednoti pogovore.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost poslušanja kratkih enogovornih neumetnostnih besedil.** Pokaže jo tako, da:
 - posluša (in gleda) kratka enogovorna neumetnostna besedila, med poslušanjem pa je miren in zbran,
 - v pogovoru po poslušanju:
 - določi okoliščine nastanka besedila (npr. sporočevalca, naslovnika, sporočevalčevo čustveno razmerje do predstavljene predmetnosti),
 - določi sporočevalčev namen,
 - določi temo besedila in povzame bistvene podatke,
 - obnovi besedilo.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost govornega nastopanja.** Pokaže jo tako, da:
 - samostojno govorno nastopa z vnaprej napovedano temo in besedilno vrsto (predpisano s tem učnim načrtom) ter tvori smiselna, razumljiva, sovisna in zaokrožena besedila,
 - govori razločno, naravno in čim bolj knjižno,
 - po govornem nastopu vrednoti svoj nastop oz. nastope sošolcev.

- **Učenec/učenka ima avtomatizirano tehniko branja in pisanja (s tiskanimi in pisanimi črkami) ter skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost branja in pisanja neumetnostnih besedil.** Pokaže ju tako, da:

- tekoče in primerno hitro bere krajša, svoji starosti ustrezna besedila, med branjem pa je miren in zbran,
- v pogovoru po branju:
 - določi okoliščine nastanka besedila (npr. sporočevalca, naslovnika, sporočevalčevo čustveno stanje ter čustveno razmerje do naslovnika/predstavljene predmetnosti),
 - določi sporočevalčev namen,
 - določi temo besedila in povzame bistvene podatke,
 - obnovi besedilo,
- piše kratka in preprosta besedila tistih vrst, ki so predpisane s tem učnim načrtom – tvori ustrezna, razumljiva, jezikovno pravilna in zaokrožena besedila, njegova pisava pa je čitljiva in estetska,
- po pisanju vrednoti svoje besedilo in ga izboljšuje.

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja.**

POIMENOVALNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- pravilno poimenuje bitja/predmete v svoji okolici ali na sliki,
- k danim besedam doda pravilne besede iz istega tematskega polja, pravilne protipomenke, sopomenke, podpomenke in nadpomenke,
- tvori manjšalnice, ženski par moškemu ter samostalniške in pridevniške izpeljanke tistih vrst, ki so določene s tem učnim načrtom,
- prepozna svoje in tuje tovrstne poimenovalne napake ter jih odpravi.

SKLADENJSKO ZMOŽNOST dokaže tako, da:

- v pomensko in oblikovno pravilnih povedih izrazi količino bitij/predmetov v svoji okolici ali na sliki, njihov položaj, premikanje ter stopnjo lastnosti,
- v pomensko in oblikovno pravilnih povedih izrazi čas dejanja glede na čas sporočanja in glede na časovno razmerje do drugih dejanj,
- v povedih uporablja pridevnike v pravilni spolski, številski in sklonski obliki, samostalnice v pravilni sklonski obliki, glagole v pravilni osebni, časovni in naklonski obliki ipd.,
- sprašuje po količini bitij/predmetov v svoji okolici ali na sliki, po njihovem položaju in premikanju, po času dejanja glede na čas sporočanja in glede na časovno razmerje do drugega dejanja ipd.,
- v svojih in tujih besedilih prepozna pomensko in oblikovno napačne povedi/zveze povedi in odpravlja napake.

PRAVOREČNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- med govornim nastopanjem in med pogovarjanjem z učiteljem govori čim bolj knjižno,
- v svoji in tuji izreki prepozna neknjižne glasovne ali naglasne prvine ter jih zamenja s knjižnimi.

PRAVOPISNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- pravilno piše besede z »nekritičnimi glasovi«, s polglasnikom (razen pred r) ter z u in z ne-zvočnikom na koncu in sredi besede,
- piše predlog ločeno od naslednje besede,
- piše nikalnico ne ločeno od glagola,
- piše začetek povedi z veliko začetnico,
- pravilno piše znana lastna imena bitij,
- pravilno piše svojilne pridevnike, izpeljane iz lastnih imen,
- pravilno piše bližnja zemljepisna lastna imena,
- uporablja pravilna končna ločila,
- pravilno uporablja vejico pri naštevanju,
- pravilno piše glavne in vrstilne števnike (do 100) s številko,
- skrbi za čitljivost in estetskost pisave,
- prepozna svoje in tuje tovrstne pravopisne napake ter jih odpravi.

SLOGOVNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- izreka isto govorno dejanje na razne načine in določi za vsak izrek ustrezne okoliščine,
- vrednoti vljudnost danih izrekov in jih po potrebi zamenja z vljudnejšimi,
- uporabi okoliščinam ustrezen izrek oz. ustrezno besedo,
- prepozna svoje in tuje tovrstne slogovne napake ter jih odpravi.

ZMOŽNOST NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA pokaže tako, da:

- prepozna pomen nebesednih sporočil,
- tvori smiselna in nazorna nebesedna sporočila.

• **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito metajezikovno zmožnost.**

Pokaže jo tako, da razume in uporablja naslednje jezikoslovne izraze:

- prvi/materni in tuji jezik,
- knjižni in neknjižni jezik,
- državni jezik,
- besedilo, poved, beseda, glas, črka,
- velika in mala začetnica,
- pika, vprašaj, klicaj, vejica,
- pozdrav, voščilo, čestitka, vabilo.

B. Književni pouk

• **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost sprejemanja umetnostnih besedil in tvorjenja besedil o in ob umetnostnih besedilih (»strokovno« in (po)ustvarjalno pisanje, govorjenje).**

Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil pokaže tako, da:

- po branju pove, o čem pripoveduje književno besedilo,
- kdo so književne osebe,

- kje in kdaj se je dogajalo,
- zakaj se je kaj zgodilo.

Zmožnost zaznavanja in doživljanja poezije/pesmi pokaže tako, da:

- s posebej oblikovanim govorom ponazarja razpoloženje pesmi,
- doživeto deklamira pesem.

Zmožnost prepoznavanja, doživljanja, razumevanja in vrednotenja proze/pravljice pokaže tako, da:

- samostojno pripoveduje/piše pravljico in pri tem upošteva njene značilnosti,
- piše/pripoveduje nadaljevanje pravljice.

Zmožnost predstavljanja, vživljanja v osebo, »poistovetenja« z osebo, privzemanja vloge književne osebe pokaže tako, da:

- sodeluje v skupinski dramatizaciji proznega, pesemskega oz. dramskega besedila,
- poimenuje svojo književno osebo,
- govorno ali pisno izrazi čutnodomišljisko predstavo književne osebe,
- opisuje književno dogajanje z zornega kota osebe, s katero se je »poistovetil«.

Zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa pokaže tako, da:

- nariše svojo čutnodomišljisko predstavo domišljiskega dogajalnega prostora,
- opiše svojo predstavo dogajalnega prostora; pri tem dopolni avtorjeve »opise« s svojo domišljijo,
- nariše svojo čutnodomišljisko predstavo realističnega dogajalnega prostora,
- opiše svojo predstavo realističnega dogajalnega prostora,
- prepozna dogajalni čas (nekoč – danes).

Zmožnost razumevanja dogajanja in teme pokaže tako, da:

- po branju odgovori na vprašanja o besedilu,
- po branju obnovi književno dogajanje,
- tematiko izraža z ilustriranjem pesmi.

Zmožnost doživljanja in razumevanja gledališke/lutkovne predstave, radijske igre, risanke in filmske predstave pokaže tako, da:

- sodeluje v igri vlog,
- po gledanju (videoposnetka) lutkovne/gledališke predstave našteje glavne in stranske osebe ter odgovarja na vprašanja, kaj se je zgodilo, zakaj se je kaj zgodilo,
- po gledanju otroškega filma/risanke, posnete po literarni predlogi, našteje razlike med enim in drugim medijem,
- po poslušanju radijske igre našteje književne osebe in pove, kakšne so bile osebe in kakšen je bil dogajalni prostor; odgovarja na vprašanja, kaj se je zgodilo in zakaj se je kaj zgodilo.

- **Učenec/učenka skladno s cilji iz tega učnega načrta pridobi literarnovedno znanje:** Pokaže ga tako, da pozna, razume in uporablja literarnovedne izraze, predvidene v ciljih in vsebinah učnega načrta.

4.1.1 Pričakovani rezultati 3. razreda, ki pomenijo napredovanje v naslednji razred

A. Jezikovni pouk

Učenec/učenka ima skladno z uresničevanjem tega učnega načrta v 3. razredu razvito:

- zavest o jeziku, narodu in državi,
- zmožnost pogovarjanja,
- zmožnost poslušanja kratkih enogovornih neumetnostnih besedil,
- zmožnost govornega nastopanja,
- avtomatizirano tehniko branja in pisanja (s tiskanimi in pisanimi črkami),
- zmožnost branja in pisanja krajših neumetnostnih besedil,
- jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja,
- metajezikovno zmožnost.

Doseganje vsega tega dokaže dejavno/funkcionalno, tj. s smiselnim sodelovanjem v novih/nezvanih sporazumevalnih okoliščinah, z razumevanjem novih/nezvanih izrečenih in zapisanih besedil, s tvorjenjem razumljivih besedil predpisanih besedilnih vrst, z vrednotenjem sporazumevanja drugih in z utemeljevanjem svojega mnenja, s tvorjenjem logičnih, jezikovno pravih in slogovno ustreznih povedi, s prepoznavanjem in odpravljanjem pomenskih, jezikovnih in slogovnih napak ter z utemeljevanjem svojih rešitev, z razumevanjem predpisanih jezikoslovnih izrazov in z njihovo pravilno rabo ipd. (prim. tč. 4.1).

B. Književni pouk

Učenec/učenka ima skladno z uresničevanjem tega učnega načrta v 3. razredu razvito:

- zmožnost poslušanja/branja (sprejemanje umetnostnih besedil),
- zmožnost tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih (»strokovno« govorjenje/pisanje, (po)ustvarjalno pisanje),
- zmožnost razumevanja in uporabljanja literarnovednih izrazov.

Doseganje vsega tega dokaže dejavno/funkcionalno z govorjenjem/pisanjem o književnih besedilih, pri čemer dokaže zmožnost razumevanja književnih besedil, opazovanja delov in celotnih besedil ter primerjanja in vrednotenja besedil. Kot pomoč za doseganje navedenega uporablja tudi usvojeno literarnovedno znanje (prim. tč. 4.1).

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Predmet slovenščina se preko sporazumevalnih in drugih dejavnosti učencev/učenk ter preko tem in vsebin obravnavanih besedil povezuje z vsemi predmetnimi področji. K temu prispeva tudi dejstvo, da slovenščina v Republiki Sloveniji ni le učni predmet, temveč tudi učni jezik.

V prvem triletju v dvojezični osnovni šoli besedno sporazumevanje, najsi bo na slušni ali vidni ravni, vseskozi povezujemo tudi z nebesednim (likovnim, gibalnim, glasbenim, pozneje tudi z računalniškim opismenjevanjem itd.). V prvem triletju se tako slovenščina kot drugi jezik z vsebinami in z razvijanjem sporazumevalnih dejavnosti učencev tesno povezuje z drugimi predmeti, predvsem z madžarščino kot materinščino, pa tudi s spoznavanjem okolja, z matematiko, glasbeno in likovno vzgojo. Nekateri cilji pouka slovenščine so povezani z uporabo knjižnice in vključujejo spodbujanje informacijske pismenosti; pri tvorjenju in razumevanju neumetnostnih besedil v smiselnih in funkcionalnih okoliščinah pa poskušamo udejanjati tudi cilje okoljske vzgoje, kulturne vzgoje, prometne in poklicne vzgoje, varovanja in spodbujanja telesnega in duševnega zdravja, torej cilje kroskurikularnih vsebin.

Posebej je poudarjena kulturna vzgoja, saj kot osrednji element vseživljenjskega učenja bistveno prispeva k celovitemu razvoju osebnosti vsakega posameznika ter sooblikuje človekovo kulturno zavest in izražanje. Učencem/učenkam omogoča razumevanje pomena in spoznavanje kulture lastnega naroda ter zavedanje o pripadnosti tej kulturi. Spodbuja tudi spoštljiv odnos do drugih kultur in medkulturni dialog.

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

6.1 Cilji in vsebine

6.1.1 Cilji

Predmet slovenščina kot drugi jezik/jezik okolja, ki mu je v predmetniku dvojezične osnovne šole namenjenih 385 učnih ur v prvem triletju, omogoča uresničevanje splošnih ciljev predmeta/kompetenc, opredeljenih v 2. poglavju tega učnega načrta, kakor tudi razvijanje osebne, narodne in državljanske identitete ter ključnih zmožnosti vseživljenjskega učenja, med katerimi je najpomembnejše sporazumevanje v slovenščini.

Temeljni cilj pouka, tj. razvijanje sporazumevalne zmožnosti kot zmožnosti sprejemanja in tvorjenja besedil raznih vrst, izhaja iz obravnave neumetnostnih in umetnostnih besedil, primernih starostni stopnji učencev in že razviti sporazumevalni zmožnosti v slovenskem jeziku. To pomeni, da učitelj posamezne dejavnosti za razvijanje zmožnosti prilagaja individualnim, predvsem jezikovnim zmožnostim učenca. Na fleksibilen in uravnotežen način kombinira sistematično spoznavanje in urjenje branja in pisanja s sporazumevalnimi dejavnostmi v smiselnih, funkcionalnih in zanimivih okoliščinah, pri tem nenehno upošteva učenčevo predznanje v slovenščini ter izvedene dejavnosti pri madžarščini. Ciljev, ki so zastavljeni pri pouku materinščine, pri slovenščini kot drugem jeziku torej ne uresničujemo ponovno. Poudarek je na spoznavanju, utrjevanju tistih jezikovnih posebnosti, ki izhajajo iz razlik med slovenskim in madžarskim jezikom. Vse štiri sporazumevalne zmožnosti se funkcionalno prepletajo, sprva je več govorjenja in poslušanja, pozneje začetnega branja in pisanja.

Obravnavi neumetnostnih besedil je namenjeno 60 odstotkov ur predmeta, delu z umetnostnim besedilom pa največ 40 odstotkov.

Pri predmetu slovenščina učenci torej tvorijo (govorijo, pišejo), sprejemajo (poslušajo, berejo) in razčlenjujejo svoji starosti, sporazumevalnim in spoznavnim/domišljijским zmožnostim, izkušnjam in zanimanju ustrezna neumetnostna in umetnostna besedila; tako dejavno razvijajo svoje sporazumevalne, spoznavne in ustvarjalne zmožnosti ter si uzaveščajo temeljne razlike v sprejemanju, tvorjenju in zgradbi neumetnostnih in umetnostnih besedil.

Uresničevanje splošnih in procesno-razvojnih ciljev pri jezikovnem in književnem pouku ni razčlenjeno po razredih, temveč je praviloma opredeljeno za celotno triletje, kar učitelju omogoča, da avtonomno izbira hitrost obravnave ciljev in vsebin, njihovo zaporedje ter s tem metode in oblike dela glede na potrebe, zmožnosti in pričakovanja svojih učencev.

Besedno sporazumevanje na slušni in/ali vidni ravni povezujemo tudi z nebesednim (likovnim, gibalnim, glasbenim, pozneje z računalniškim) opismenjevanjem itd.

6.1.2 Vsebine

Vsebine pouka slovenščine so podane v 3. poglavju tega učnega načrta kot procesno-razvojni sklopi z vsebinami za jezikovni pouk in pouk književnosti.

6.1.2.1 Jezikovni pouk

V prvem triletju se vsebine in procesno-razvojni cilji jezikovnega pouka razdeljeni na sedem sklopov:

- *Oblikovanje in razvijanje zavesti o jeziku, narodu in državi,*
- *Razvijanje zmožnosti pogovarjanja,*
- *Razvijanje zmožnosti poslušanja enogovornih neumetnostnih besedil,*
- *Razvijanje zmožnosti govornega nastopanja,*
- *Razvijanje zmožnosti branja in pisanja neumetnostnih besedil,*
- *Razvijanje jezikovne in slogovne zmožnosti ter zmožnosti nebesednega sporazumevanja (za izboljšanje sporazumevalne zmožnosti),*
- *Razvijanje metajezikovne zmožnosti.*

V učnem načrtu so skladno s priporočili ob splošnih znanjih (pokončni tisk) navedena tudi posebna/dodatna znanja, zapisana *poševno*. V učnem načrtu se ohranja tudi izbirnost. Izbirni sta npr. sporazumevalni dejavnosti sprejemanja in tvorjenja besedil (npr. branje **in/ali** poslušanje; govorjenje **in/ali** pisanje) pri obravnavi večine besedilnih vrst. Izbirne vsebine in dejavnosti so pri jezikovnem pouku natisnjene **krepek**.

6.1.2.2 Književni pouk

Vsebine književnega pouka so razdeljene na tri procesno-razvojne in vsebinske sklope, in sicer:

- *Razvijanje recepcijske zmožnosti branjem, poslušanjem (gledanjem uprizoritev) umetnostnih besedil in govorjenjem, pisanjem o njih;*
- *Razvijanje recepcijske zmožnosti s tvorjenjem/(po)ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih (pisanje/interpretativno branje/govorjenje);*
- *Pridobivanje literarnovednega znanja.*

Razmerje med splošnimi in posebnimi znanji v učnem načrtu je približno 70 : 30. Splošna znanja so zapisana v navadnem tisku, zajemajo pa tudi izbrane izbirne vsebine. Posebna znanja so zapisana v poševnem tisku, prav tako predlagana književna besedila.

Pri navajanju seznama predlaganih književnih besedil za uresničevanje ciljev (priloga) se ohranja delitev po razredih. Ker pa so vsa besedila samo predlagana, jih učitelj lahko po lastni presoji nadomesti z drugimi, po njegovem mnenju primernejšimi besedili.

6.2 Uresničevanje v praksi

6.2.1 Prvo triletje

Ker v predmetniku devetletne osnovne šole za predmet slovenščina kot drugi jezik v prvem triletju ni sprememb, ostaja tudi število ur po posameznih razredih nespremenjeno. Uresničevanju ciljev in vsebin je tako v prvem razredu namenjenih 105 ur (3 ure tedensko), v 2. in 3. razredu pa po 140 ur oziroma po 4 ure tedensko v vsakem razredu.

V prvem triletju se učenci učijo uporabljati ustna in pisna besedila v različnih okoliščinah in za različne namene. Učitelj na fleksibilen in uravnotežen način kombinira sistematično spoznavanje in urjenje branja in pisanja s sporazumevalnimi dejavnostmi v smiselnih, funkcionalnih in zanimivih okoliščinah. Vse štiri sporazumevalne dejavnosti se funkcionalno prepletajo, sprva je več govorjenja in poslušanja, pozneje začetnega branja in pisanja.

Pri načrtovanju pouka učitelj upošteva, da se otrokova sporazumevalna zmožnost razvija v medsebojni povezanosti z razvojem mišljenja in znanja. Besedno sporazumevanje na slušni ali vidni ravni se v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju vseskozi povezuje tudi z nebesednim sporazumevanjem ter z drugimi predmeti. Glede na zastavljene cilje in vsebine pouka je zelo pomembno, da učitelj pri izbiri didaktičnih metod in oblik za razvijanje učenčevih sporazumevalnih, spoznavnih in ustvarjalnih zmožnosti upošteva tudi individualne značilnosti učenca. Ker so vsebine in cilji jezikovnega in književnega pouka opredeljeni za celotno triletje in ne več po posameznih razredih, je individualizacija pouka še posebej pomembna in smiselna, saj učitelj tako lahko usvajanje predpisanih vsebin in ciljev sproti prilagaja značilnostim, zmožnostim in hotenjem posameznega učenca. Tudi pričakovani dosežki/rezultati, podani v 4. poglavju tega učnega načrta, niso več opredeljeni po razredih, ampak se nanašajo na uresničevanje ciljev, vsebin, spretnosti in znanj ob zaključku celotnega triletja. Pričakovani dosežki so naravnani predvsem na splošna znanja, znotraj katerih učni načrt ponuja izbirne vsebine in cilje na ravni vsebin in dejavnosti tako pri jezikovnem kot književnem pouku.

Izbira didaktičnih metod in oblik poučevanja je odvisna od obravnavanih vsebin, v prvem obdobju osnovnošolskega izobraževanja se še posebej priporoča didaktična igra ter različne oblike sodelovalnega učenja in projektnega dela. Glede na naravo obravnavane snovi je pogosto priporočljiva tudi kombinacija frontalnega in skupinskega pouka.

V učnem načrtu je posebna pozornost namenjena poučevanju branja in pisanja. Cilj poučevanja ni le obvladovanje tekočega branja in pisanja, temveč raba pisnega jezika za sporazumevanje,

razmišljanje, ustvarjanje, učenje in razvedrilo. Cilj je omogočiti vsem otrokom, da spoznajo in dosežejo višjo raven t. i. »kritične pismenosti«.

Učenci vstopajo v svet branja in pisanja postopoma, sistematično in individualizirano. Glede na svoje predznanje branja in pisanja ter razvite veščine, spretnosti in zmožnosti postopoma prehajajo skozi faze oz. dejavnosti začetnega opismenjevanja, predstavljene v 3. poglavju tega učnega načrta v sklopu *Razvijanje zmožnosti branja in pisanja neumetnostnih besedil*. Pomembno je, da učitelj na začetku triletja in sproti pri vsakem učencu preverja razvitost veščin, spretnosti in zmožnosti, potrebnih za branje/pisanje, nato pa za vsakega učenca izdela individualni načrt razvijanja zmožnosti branja in pisanja. Skladno z zahtevami v tem učnem načrtu učenci torej:

- sistematično razvijajo predopismenjevalne zmožnosti,
- če imajo oz. potem ko imajo ustrezno razvite predopismenjevalne zmožnosti, sistematično razvijajo tehniko branja in pisanja (najprej s tiskanimi črkami, nato s pisanimi),
- če imajo oz. potem ko imajo ustrezno usvojeno tehniko branja in pisanja, sistematično razvijajo zmožnost branja z razumevanjem in zmožnost pisanja preprostih besedil.

Učitelj naj bo pri začetnem opismenjevanju torej pozoren na priporočeno zaporedje usvajanja veščin in spretnosti branja in pisanja, tempo usvajanja pa naj sproti prilagaja značilnostim in zmožnostim posameznega učenca.

Poleg vstopanja v svet branja in pisanja pa učenci v prvem triletju opravljajo še druge dejavnosti: sodelujejo v pogovorih, sprejemajo, razčlenjujejo in tvorijo neumetnostna besedila, sprejemajo, interpretirajo in poustvarjajo umetnostna besedila ter razvijajo zmožnost logičnega mišljenja, svojo poimenovalno, upovedovalno, pravorečno in pravopisno zmožnost. Pri tem usvajajo tudi strategije sprejemanja (poslušanje, branje) in tvorjenja (govorjenje, pisanje) neumetnostnih in umetnostnih besedil.

Sprejemanje (poslušanje/branje) neumetnostnih besedil zajema naslednje dejavnosti učencev:

- a) Pred poslušanjem/branjem se pripravijo nanj.
- b) Med poslušanjem/branjem so pozorni na pomensko in izrazno stran besedila.
- c) Po poslušanju/branju sodelujejo v pogovoru o poslušanem/prebranem besedilu:
 - razčlenjujejo, obnovijo in vrednotijo poslušano/prebrano besedilo,
 - predstavljajo svoje doživljanje besedila in poslušanja/branja,
 - vrednotijo svojo zmožnost kritičnega poslušanja (in gledanja)/branja enogovornih neumetnostnih besedil in izdelajo načrt za razvijanje te svoje zmožnosti,
 - se pripravijo na tvorjenje govornega ali zapisanega podobnega besedila.

Tvorjenje enogovornih neumetnostnih besedil (govorjenje, pisanje) pa zajema naslednje dejavnosti:

- a) Pred govornim/pisanim se pripravijo nanj.
- b) Med govornim nastopom skušajo čim bolj upoštevati načela učinkovitega govornega nastopanja, med pogovorom načela vljudnega pogovarjanja, med pisanjem pa pazijo na ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost besedila ter na estetskost zapisa.
- c) Po pogovoru/govornem nastopu sodelujejo v pogovoru o njem, predstavijo svoje občutke in vrednotijo svojo zmožnost pogovarjanja/govornega nastopanja in izdelajo načrt za izboljšanje

te svoje zmožnosti; po pisanju primerjajo svoja besedila, jih presoјajo in izboljšujejo, predstavljajo svoje občutke ter vrednotijo svojo zmožnost pisanja besedil in izdelajo načrt za razvijanje te svoje zmožnosti.

Pri književnem pouku učenci razvijajo recepcijsko zmožnost z branjem ali poslušanjem oziroma gledanjem uprizoritev umetnostnih besedil in govorjenjem/pisanjem o njih. V procesu šolske interpretacije opazujejo posamezne prvine besedila in si tako ustvarjajo odziv na celotno besedilo. Ugotovitve primerjajo, utemeljujejo in ponazarjajo s sklicevanjem na besedilo. Pri tem tvorijo ustna in proti koncu triletja tudi pisna besedila. Recepcijsko zmožnost pa razvijajo tudi s tvorenjem/(po)ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih. Ohranja se torej t. i. komunikacijski pouk književnosti, kar pomeni, da sta v središču šolskega branja leposlovja književno besedilo in učenec, učitelj pa pri branju spodbuja prekrivanje pomenskega polja besedila (tema in predstavnost besedila) in učenčevega obzorja pričakovanj, ki izvira iz njegove zunajliterarne in medbesedilne izkušnje (doživetje v resničnosti in ob branju leposlovja).

Branje umetnostnih besedil v prvem triletju praviloma ni povezano s tematiko drugih predmetov, pač pa učencem ponuja možnost za polno literarnoestetsko doživetje. Šolska interpretacija umetnostnega besedila je priporočeni model za razvijanje bralne zmožnosti in zajema naslednje dejavnosti:

- uvodno motivacijo,
- napoved besedila, umestitev in interpretativno branje,
- premor po branju,
- izražanje doživetij ter analizo, sintezo in vrednotenje,
- ponovno branje in nove naloge.

V prvem triletju so seveda dejavnosti sprejemanja (branje, poslušanje) praviloma nadrejene dejavnostim tvorjenja (govorjenje, pisanje). Med dejavnostmi sprejemanja je največ časa namenjenega poslušanju, saj otroci poslušajo (in gledajo) učiteljevo pripovedovanje in branje, radijske igre, lutkovne predstave, otroške mladinske predstave, otroške filme in risanke. V samostojno branje literature vstopajo individualizirano in drseče, ko je njihova bralna zmožnost že avtomatizirana.

Šolsko branje/pripovedovanje književnosti se lahko povezuje s projektom *družinskega branja*, z *metodo dolgega branja v šoli* ter z *branjem na deževen dan* v t. i. podaljšanem bivanju; uresničuje se kot prijetno doživetje in kot metoda privzganja bralnih navad.

7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV

Vrednotenje zajema preverjanje in ocenjevanje znanja. Učitelj najprej preveri učenčeve zmožnosti, nato učenca vodi in spodbuja učenje ter ugotavlja, kako dobro učenec dosega cilje. Učencu daje povratne informacije, spodbuja samovrednotenje doseganja ciljev, pomaga mu načrtovati delo in spodbuja učenje učenja. Učitelj preverja učenčevo doseganje ciljev med usvajanjem novih ciljev ter po zaključenem učnem sklopu in pred ocenjevanjem.

Poučevanje je tesno povezano z vrednotenjem, saj učitelj vrednoti tisto, kar je učenec usvajal v procesu poučevanja. Pri ocenjevanju upošteva učenčevo vlogo v učnem procesu. Učenec mora poznati kriterije ocenjevanja. Učitelj v procesu ocenjevanja vrednoti učenčeve zmožnosti na podlagi pričakovanih dosežkov, vrednoti pa tudi učenčev lastni napredek. Učencu da kakovostno in izčrpno povratno informacijo, ki mu pomaga razumeti, kako razvite so njegove zmožnosti, ter spodbuja njegovo nadaljnje razvijanje zmožnosti. Ocenjevanje naj se zaključi s kakovostno povratno informacijo učenca o njegovem napredku in razvitih zmožnostih.

Učenec razvija svoje zmožnosti ves čas izobraževanja, zato mora učitelj v procesu izobraževanja spremljati razvijanje njegovih zmožnosti v daljšem časovnem obdobju.

Poučevanje in vrednotenje sta tesno povezana in soodvisna ter spodbujata notranjo motivacijo, kadar učenca omogočimo, da pokaže vse zmožnosti. Ob tem ovrednotimo njegov napredek ter ga seznanimo s tem, kako napreduje k zastavljenim ciljem. Vrednotenje naj bo zato pozitivna izkušnja, gradi naj samozaupanje in naj bo del dialoga med učiteljem in učencom.

7.1 Delo z neumetnostnimi besedili (jezikovni pouk)

Učitelj vrednoti učenčevo sporazumevalno zmožnost, to je zmožnost sprejemanja in tvorjenja raznih besedil. Vrednoti zmožnost poslušanja, govorjenja, branja in pisanja besedil tistih besedilnih vrst, ki so določene z učnim načrtom.

Ob različnih besedilih vrednoti učenčevo poimenovalno, skladenjsko, pravopisno, slogovno in metajezikovno zmožnost, ob govornem nastopanju in pogovarjanju še učenčevo pravorečno zmožnost in zmožnost nebesednega sporazumevanja. Pri pouku učenec ves čas razvija svoje sporazumevalne zmožnosti, zato morata učitelj in učenec v procesu izobraževanja z različnimi pristopi spremljati in preverjati razvijanje te zmožnosti. Skupaj ugotavljata učenčev napredek; pomembno je učenčevo samovrednotenje (učenec presoja učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja na svojo sporazumevalno zmožnost).

7.2 Delo z umetnostnimi besedili (književni pouk)

Pri pouku književnosti učenec ves čas razvija svojo recepcijsko zmožnost, zato morata učitelj in učenec v procesu izobraževanja z različnimi pristopi spremljati in preverjati razvijanje te zmožnosti. Ob tem skupaj ugotavljata učenčev napredek in načrtujeta nadaljnje delo.

Učitelj vrednoti učenčevo zmožnost književnega branja/recepcijsko zmožnost, tako da vrednoti učenčeve odgovore, s katerimi ta v skladu s cilji in pričakovanimi dosežki v učnem načrtu dokazuje zmožnost samostojnega razumevanja, vrednotenja književnega besedila in medbesedilnega primerjanja književnih besedil.

Učitelj vrednoti učenčevo tvorjenje/(po)ustvarjanje ob umetnostnem besedilu, tako da vrednoti izbrano (skupna izbira učitelja in učenca) učenčevo

- pisanje,
- interpretativno branje in
- govorni nastop

glede na cilje in pričakovane dosežke v učnem načrtu.

8 PRILOGA

Predlagana književna besedila za uresničitev ciljev

1.	2.	3.
POEZIJA		
Antologije: Pojte, pojte, drobne ptice A. Černež: Bele snežinke, Jutro, Rak, Tri ptičice I. Gruđen: Pesmica o čričku, Jožek ima hiško V. Jeraj: Uspavanka F. Levstik: Cvilimož Ljudske: Stara pesem, Jurček orje, Katarina Barbara L. Novy: Pika - poka T. Pavček: Juri Muri v Afriki T. Pregl: Uspavanka, Mama v vrtcu O. Župančič: Pismo, Kadar se ciciban joče, Rac, rac, racman, kam racaš, Zvonovi	Antologije: Malčkipalčki F. Bevk: Mrak M. Bor: Srna D. Gorinšek: Maj N. Grafenauer: Dvojčka, Sladkosned, Trd oreh S. Kosovel: Kje?, Burja M. Košuta: Lestev in sirček Ljudska: Zajec in pes S. Makarovič: Jaz sem jež, Čuk na palici, Pismo D. Radović: Mladim so všeč B. Rudolf: Huda mravljica G. Strniša: Dedek jež D. Zajc: Veverica pekarica O. Župančič: Turek, Zlato v Blatni vasi	Antologije: Sončnica na rami, Primi pesmico za rep N. Grafenauer: Kokosenzacija, Pravljica S. Kosovel: Večer, Otrok s sončnico, Sonček boža tačice K. Kovič: Zlata ladja, Zdravilo F. Lainšček: Pesem – križišče Ljudska: Kaj sem prislužil N. Maurer: Tri luže, Zlati copati F. Milčinski: Kekčeva pesem B. A. Novak: Ljubezenska za dečke, Ljubezenska za deklice T. Pavček: Pretepač, Požrešni volk L. Prunk-Utva: Kaj je videl Mižek Figa M. Rainer: Žabeceda, Gobji ples J. Stritar: Žabja svatba B. Štampe Žmavc: Opravičilo
PROZA		
F. Bevk: Peter Klepec V. Brest: Prodajamo za gumb (Čarovnik Ujtata) K. Kovič: Maček Muri, Zmaj Direndaj F. Levstik: Kdo je napravil Vidku srajčico Ljudske: Janček-ježek, Mojca Pokrajculja, O povodnem možu, Hvaležni medved E. Peroci: Muca Copatarica L. Suhodolčan: Kuža Luža, Cepecepetavček	F. Godina: Na novo leto se ne smeš umiti D. Kette: Šivilja in škarjice Ljudske: Zakaj teče pes za zajcem?, Miška je šla k čevljarju S. Makarovič: Sovica Oka, Papagaj in sir, Zajček gre na luno, Razvajeni vrabček, Pod medvedovim dežnikom, Jazbec in ovčka, Prašičkov koncert E. Peroci: Hišica iz kock L. Suhodolčan: Krojaček Hlaček D. Zajc: Mlada Breda	H. C. Andersen: Palčica, Grdi raček, Kraljična na zrnu graha, Vžigalnik K. Brenk: Deklica Delfina in lisica Zvitorepka L. Kovačič: Zgodbe iz mesta Rič-rač (Tejko zida hišo, Najmočnejši fantek na svetu, Možiček med dimniki, Dva zmerjavca ...), Zgodba o levih in levčku K. Kovič: Pajacek in punčka

D. Zajc: Leteča hišica J. in W. Grimm: Rdeča kapica, Volk in sedem kozic, Sneguljčica	P. Zidar: Barbarin dežnik J. in W. Grimm: Pepelka, Trnuljčica ... M. Leaf: Zgodba o Ferdinandu G. Vitez: Zrcalce	Ljudske: Dvanajst ujev, Tri botre lisičice S. Makarovič: Pekarna Mišmaš E. Peroci: Moj dežnik je lahko balon S. Rozman: Janko in njegov svet G. Strniša: Jedca mesca B. Štampe Žmavc: Popravljalnica igrač J. Vandot: Kekec in Bedanec S. Vegri: Jure Kvak-kvak V. Zupan: Plašček za Barbaro H. C. Andersen: Cesarjeva nova oblačila, Palčica, Grdi raček, Kraljična na zrnju graha, Vžigalnik
<i>Za branje v nadaljevanjih:</i> Babica pripoveduje (slovenske ljudske pripovedi) Grimmove pravljice B. Jurca: Anča pomaranča P. Kovač: Pet kužkov išče pravega Mama Bršljanica (svetovne ljudske pripovedi)	<i>Za branje v nadaljevanjih:</i> F. L. Baum: Čarovnik iz Oza K. Brenk: Prigode kože Kunigunde C. Collodi: Ostržek S. Makarovič: Miška spi K. Kovič: Moj prijatelj Piki Jakob A. Lindgren: Pika Nogavička	<i>Za branje v nadaljevanjih:</i> J. M. Barrie: Peter Pan v Kensingtonskem parku Bisernica K. Čukovski: Doktor Jojbol A. Lindgren: Kljukec s strehe S. Makarovič: Kosovirja na leteči žlici A. A. Milne: Medved Pu
DRAMATIKA		
S. Makarovič: Volk in sedem kozličkov	F. Milčinski: Zvezdica Zaspanka	V. Möderndorfer: O tem, kako je smetnjak postal oblak B. A. Novak: Mala in velika Luna D. Poniž: Najlepša beseda F. Puntar: A F. Rudolf: Marsovčki hočejo na Zemljo F. Zdenek: Tobija

OSNOVNA ŠOLA

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

9 789612 347970